PEACEBUILDING FUND

UJEDINJENE NACIJE BOSNA I HERCEGOVINA

Dijalog za budućnost

zenica

PO

POBUNA OTPADA

KAKO SPASITI SVIJET?

POKROVITELJI

GRAD ZENICA

VLADA ZE-DO KANTONA

MEDIJSKI POKROVITELJI

MEDIJSKI PARTNERI

BHT, BH RADIO 1, RADIO FEDERACIJE, DNEVNI AVAZ, OSLOBOĐENJE, RADIO ACTIVE ZENICA, RSG RADIO, RADIO SARAJEVO, ENT RADIO, KUPIKARTU.BA, RADIO-TELEVIZIJA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, CENTRALNA.BA

LOKALNI PARTNERI PROJEKTA

ALBA Wir sind die Zukunft.

multitech

Uvod

LIMENKO:

Zdravo, drugari! Da, ja sam taj slavni Limenko... Vjerujem da ste svi čuli za mene pošto sam već toliko puta spasio ovu našu planetu... Ja sam jedini superheroj koji ima supermoć da se ponovo rodi kao nešto potpuno drugo! Ne vjerujete mi? E pa dokazat ću vam! U prvom životu ja sam bio dio prozora. Jako dosadan život... Samo sam stajao na jednom mjestu i gledao druge kako žive. Ali onda je došao moj dan, prozor je zamijenjen, a ja sam se rodio kao dio motora! Kako sam ja samo jurio, e to je bio život... Adrenalin... Opasnost... Ali uskoro mi je i to postalo previše, pa sam počeo da čeznem za nekim malo mirnijim životom. I želja mi se ispunila, motor se pokvario, a ja sam završio kao zvonce na biciklu jedne djevojčice. Bilo je predivno, vozili smo se tamo-amo po cijele dane. Međutim, djevojčica je porasla i bicikl joj je bio mali... Tako sam ponovo završio u smeću. Srećom, barem su me svaki put pravilno odložili. Ja sam sad limenka soka, ali bojim se da bi ovo mogao biti moj zadnji život. Zato, djeco, trebam vašu pomoć! Svaki čas neko od vas bi me mogao kupiti, popiti i baciti u pogrešnu kantu ili na ulicu.... To bi bila katastrofa za mene i za našu planetu. Da vas spriječim u tome, odlučio sam vam malo bolje objasniti kako funkcioniše svijet otpada. Pa pođimo!

ZAŠTO IMAMO TOLIKO OTPADA?

Šta je otpad?

Otpad je materija ili predmet koji više nije potreban, koji se odbacuje ili se više ne koristi na prvobitni način.

Kako nastaje otpad?

Otpad nastaje tokom različitih aktivnosti: proizvodnje, pakovanja, distribucije, kupovine i potrošnje, korištenja proizvoda, popravki i zamjene stvari, odbacivanja proizvoda.

Životni ciklus proizvoda:

Sirovine / proizvodnja / proizvod / kupovina / korištenje / otpad

Zašto imamo toliko otpada?

Na količinu otpada utiču:

- masovna proizvodnja
- sve veća potrošnja
- proizvodi kratkog vijeka trajanja
- velika količina ambalaže
- kupovina stvari koje nam nisu nužno potrebne

Koje vrste otpada postoje?

Otpad možemo razvrstavati na različite načine, između ostalog prema materijalu:

- Papir i karton – novine, papir, kartonske kutije
- Plastika – plastične boce, ambalaža, posude
- Metali – limenke i drugi metalni predmeti
- Staklo – staklene boce i teglice
- Biootpad – ostaci hrane, kore voća i povrća
- Opasni i posebni otpad – baterije, elektronski uređaji, određene hemikalije i drugi proizvodi koji zahtijevaju poseban način zbrinjavanja

Šta je reciklaža?

Reciklaža je proces kojim se otpad obrađuje i pretvara u novi materijal ili proizvod.

Šta se dešava s otpadom koji pravilno odvojimo?

Kada otpad pravilno odvojimo, on se prikuplja i transportuje do mjesta gdje se dalje razvrstava prema vrsti materijala. U postrojenjima za sortiranje odvajaju se papir, metal, plastika i drugi materijali. Nakon sortiranja, materijali se pripremaju za dalju obradu i šalju u fabrike, gdje se od njih mogu napraviti novi materijali i proizvodi.

Kako pravilno odvojiti otpad?

Ako u svom naselju imate kontejnere za odvojeno prikupljanje otpada, koristite ih! Papir, plastiku, staklo i metal odložite u odgovarajući kontejner, prema oznakama na njemu. Tako se različiti materijali mogu lakše prikupiti, sortirati i poslati na dalju obradu.

ODVAJANJE / PRIKUPLJANJE / SORTIRANJE / OBRADA / NOVI MATERIJAL / NOVI PROIZVOD

Zašto je reciklaža važna?

Reciklaža može doprinijeti:

- očuvanju okoliša
- smanjenju potrošnje prirodnih resursa
- uštedi energije
- smanjenju emisija ugljen-dioksida
- smanjenju količine otpada koji završava na deponijama

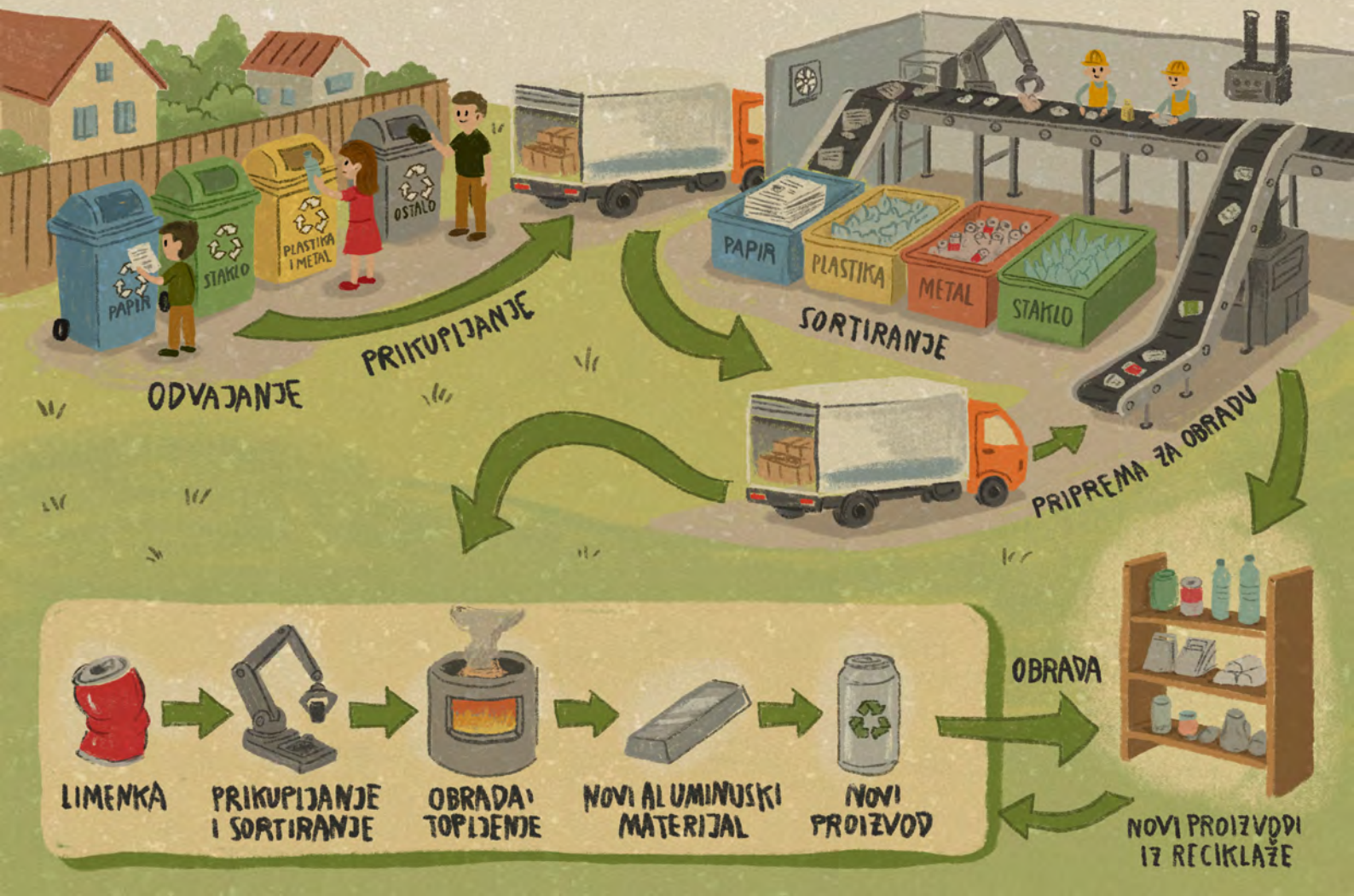

A ŠTA AKO OTPAD ZAVRŠI GDJE NE TREBA?

Gdje završava otpad?

Nakon što odbacimo otpad, on može završiti na različitim mjestima. Dio otpada odlazi u sisteme za odvojeno prikupljanje i reciklažu, dio na uređene deponije, dok se dio, nažalost, odlaže na nepredviđena mjesta ili završava direktno u prirodi.

Uređena deponija

Uređena deponija je prostor namijenjen za odlaganje otpada koji je projektovan i kojim se upravlja prema određenim pravilima i mjerama zaštite okoliša. Deponija je namijenjena otpadu koji se ne može ponovo upotrijebiti ili reciklirati i koji mora biti zbrinut na drugi način.

Divlja deponija

Divlja deponija je mjesto na kojem se otpad neovlašteno i nekontrolisano odlaže, izvan predviđenih sistema za upravljanje otpadom. Divlje deponije mogu nastati na različitim mjestima, poput šuma, livada, uz puteve ili na drugim površinama koje nisu namijenjene za odlaganje otpada.

Šta se događa kada otpad završi u prirodi?

Otpad ostavljen u prirodi ne nestaje jednostavno. Vjetar i kiša mogu ga pomjerati s jednog mjesta na drugo, a otpad sa tla može dospjeti u potoke i rijeke, a zatim i u mora. Na taj način otpad zagađuje vodu i zemljište, ugrožava biljke i životinje, narušava njihova prirodna staništa, ali i kvari izgled prostora u kojem živimo.

MOŽEMO LI IMATI MANJE OTPADA?

SMANJI

Najbolji način da smanjimo količinu otpada jeste da spriječimo njegovo nastajanje. Prije kupovine ili korištenja neke stvari možemo se zapitati treba li mi ovo zaista? Mogu li koristiti ono što već imam? Postoji li proizvod s manje ambalaže? Hoću li ovo koristiti dovoljno dugo?

PONOVO UPOTRIJEBI

Ako nam neka stvar više nije potrebna, ne mora odmah postati otpad. Možemo je ponovo koristiti ili iskoristiti za drugu namjenu.

POPRAVI

Pokvareno ne znači uvijek – gotovo!
Ako se nešto može popraviti, popravljanjem produžavamo njegov vijek trajanja i odgađamo trenutak kada će postati otpad. Primjeri: popraviti obuću, zakrpiti ruksak, popraviti bicikl, zamijeniti pokvareni dio uređaja.

POSUDI, PODIJELI, POKLONI

Ne moramo uvijek posjedovati stvar da bismo je koristili. Ako nam nešto treba samo povremeno, možemo posuditi od prijatelja, razmijeniti s nekim ili dijeliti stvari koje rijetko koristimo.

RECIKLIRAJ

Kada predmet više nije moguće ponovo koristiti ili popraviti, možemo provjeriti može li se njegov materijal reciklirati. Tada se materijal iz otpada može obraditi i iskoristiti za stvaranje novih proizvoda.

LIMENKO:

Nadam se da sada razumijete kako moja supermoć funkcioniše, ali i da ona ne može raditi bez vaše pomoći! Ja ne mogu spasiti planetu Zemlju sam. Da bismo je sačuvali, svi moramo biti superheroji! A ja znam da vi to možete!

DOVOLJNO JE DA:

- pravilno razvrstate otpad
- popravite nešto umjesto da ga bacite
- posudite ili podijelite
- poklonite ono što vam više ne treba
- razmislite prije kupovine
- ne ostavite otpad u prirodi

Na taj način napravit ćete jedan mali, ali važan korak za našu planetu.

A sada je red na vas!

Digitalna eko brošura *Kako spasiti svijet?* je nastala u okviru eko projekta *Pobuna otpada – multimedijalni ekološki projekat za mlade* koji koristi savremeno pozorište kao umjetničko-edukativni prostor dijaloga, kritičkog promišljanja i društvene promjene. Projekat polazi od pitanja našeg svakodnevnog odnosa prema otpadu, potrošnji i okolišu, istražujući kako individualne navike postaju kolektivni problem, ali i potencijalno kolektivno rješenje. U vremenu kada se ekološka kriza često doživljava kao apstraktna ili udaljena tema, projekat nastoji ove probleme približiti publici kroz umjetničko iskustvo koje je emotivno, participativno i razumljivo.

Projekat *Pobuna otpada* je multimedijalni ekološki projekat za mlade, koji se realizuje u okviru projekta *Dijalog za budućnost 3 – DFF3*, kojeg provode UNDP, UNICEF i UNESCO, u saradnji sa Rezidentnom koordinatoricom Ujedinjenih nacija, te u partnerstvu s Predsjedništvom Bosne i Hercegovine i Ministarstvom civilnih poslova Bosne i Hercegovine. Projekat finansira Fond za izgradnju mira Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija (PBF)

Projekat podržali: Alba Zenica d.o.o., Multiteh Inženjering d.o.o., JU Kulturni centar Mostar-Sjever, JU Osnovna škola *Vrapčići*, Društveni dom Vrapčići, Osnovna škola *Bijelo polje* Potoci, J.P. Deponija d.o.o. Mostar, JU Centar za kulturu i turizam Prnjavor, Komunalno preduzeće Park d.o.o. Prnjavor, JU Osnovna škola *Branko Ćopić* Prnjavor, JU Osnovna škola *Nikola Tesla* Prnjavor, JU Gimnazija Prnjavor, JU Centar srednjih škola *Ivo Andrić* Prnjavor, Muzička škola *Konstantin Babić* Prnjavor, Narodno Pozorište Tuzla, Katolički školski centar *Sv. Franjo Tuzla*, Srednja medicinska škola Tuzla, Centar za kulturu Tuzla, JKP Komunalac Tuzla;
Majra Alić, Jasna Gosto, Emina Škaljić, Safet Šipković, Mirhad Grebović, Mirza Drežnjak;

Ova publikacija izrađena je u okviru projekta "Dijalog za budućnost 3 – DFF3", koji provode UNDP, UNICEF i UNESCO, u saradnji sa Rezidentnom koordinatoricom Ujedinjenih nacija, te u partnerstvu s Predsjedništvom Bosne i Hercegovine i Ministarstvom civilnih poslova Bosne i Hercegovine. Projekat finansira Fond za izgradnju mira Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija (PBF).

Sadržaj ove publikacije, kao i nalazi prikazani u njoj, isključiva su odgovornost Bosanskog narodnog pozorišta Zenica i ni na koji način ne odražava stavove Fonda za izgradnju mira Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija (PBF), Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini, Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP), Organizacije Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu (UNESCO), niti Fonda Ujedinjenih nacija za djecu (UNICEF).

MEDIJSKI POKROVITELJI

MEDIJSKI PARTNERI

BHT, BH RADIO 1, RADIO FEDERACIJE, DNEVNI AVAZ, OSLOBOĐENJE, RADIO ACTIVE ZENICA, RSG RADIO, RADIO SARAJEVO, TNT RADIO, KUPIKARTU.BA, RADIO-TELEVIZIJA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, CENTRALNA.BA

Izdavač: BOSANSKO NARODNO POZORIŠTE ZENICA
Za izdavača: MIROLJUB MIJATOVIĆ
Voditelj projekta: DENIS KRDŽALIĆ
Urednica: NEDŽMA ČIZMO
Ilustracije: NEJRA TURČINOVIĆ

DTP & dizajn: JASMIN SMAJIĆ
Produkcija i organizacija: BOSANSKO NARODNO POZORIŠTE ZENICA